

שתי ישראל: סיפור על אור וחושך

דוד הראל

(מבוסס על דברים שנאמרו במחאה מול בית המשפט העליון, ב- 3.9.2025)

לפני עשר שנים, ביוני 2015, נשא הנשיא ריבלין את "נאום ארבעת השבטים" המפורסם, בה טען ש"תהליכים דמוגרפיים ותרבותיים מעצבים מחדש את פניה של החברה הישראלית, לחברה המורכבת מארבעה 'שבטים' מרכזיים, שמתקרבים זה אל זה בגודלם: חילונים, דתיים-לאומיים, חרדים וערבים".

הוא המשיך וקרא מדם לבו למציאת שפה משותפת, או אתוס משותף, בין הארבעה, על מנת "לשרטט, יחד, כל שבטי ישראל, חזון משותף, של תקווה ישראלית". פנייתו, אמר, באה "מתוך תחושה עמוקה שהחברה הישראלית זקוקה היום לקריאת השכמה".

כעת, לאחר עשור, אני טוען שהאופטימיות שבבסיס קריאתו התפוגגה כליל. האפשרות שנוכל לנסח חזון של תקווה שיאחד את ארבעת השבטים התנפצה אל סלעי המציאות האיומה של השנתיים האחרונות.

אני רוצה להציע חלוקה אחרת לגמרי של החברה הישראלית. גם היא מונעת מצורך נואש בקריאת השכמה, אך מסוג אחר, והאופטימיות הנובעת ממנה גם היא שונה לחלוטין.

ישראל הולכת והופכת קוטבית באופן חסר תקדים, ומתחדדים בה שני שבטים, או זרמים – לא ארבעה. הם מנוגדים זה לזה בחדות כמעט בכל פרמטר, ואף שיש הבדלי דעות בתוך כל זרם – לפעמים משמעותיים – אלה צנועים בהרבה מההבדל החד והמובהק שבין שניהם.

נכון אפילו לומר שיש בעצם שתי ישראל.

בישראל האחת – נקרא לה ישראל השפויה, ישראל של כוחות האור – נאבקים על מדינה דמוקרטית וליברלית, בה החוק והסדר נשמרים באדיקות על ידי כולם, "למגדול ועד קטן"; בה הממשלה עובדת בעד האזרחים, בשקיפות ובחריצות, ובניקיון כפיים

מלא; בה נאמנות המשטרה והשב"כ היא לחוק ולאזרחי המדינה; ובה הפרדת הרשויות ברורה ומדויקת, ומערכת המשפט עצמאית וחזקה.

אזרחיה של ישראל השפויה מחייבים שוויון זכויות וחובות מלא בין כל האזרחים כולם; בתקציבים ובשירותים, כמו גם בנטל התרומה למדינה – בעבודה, במיסוי, ובשירות צבאי או לאומי.

בישראל השפויה והמוארת דוגלים בחינוך ערכי, שוויוני וליברלי, ולרוחב החברה כולה, חינוך הכולל לימודי ליבה לכולם; חינוך שמקדש פתיחות וחופש מחשבה, תרבות, מדע, קידמה וידע.

ומה עם ישראל האחרת? לאן היא שועטת ובמה היא דוגלת? ובכן, כח, כסף וכבוד; וגם נחשלות, שחיתות, השתמטות, עליונות יהודית, משיחיות הזויה, ודיקטטורה.

רבים בה מקדשים אדמה על-פני חיי אדם, ורואים בלימוד תורה ובסייעתא דשמיא תחליף הולם למדע ולמחקר. רבים בה מאד אלה השבויים בסגידה ל"מנהיג העליון" מתוך התבטלות וויתור על שיקול דעת עצמאי, הגיוני או מוסרי. אלה מאפיינים שבמדינה נאורה וליברלית יעוררו שאט נפש של ממש!

נשות ואנשי ישראל השפויה, המוארת, נאבקים מרה לסיומ מייד של הלחימה, ההחרבה, ההרג וההרעבה הנוראיים בעזה, דבר שיביא עמו הן את החזרתם של החטופים האומללים כולם, והן סוף לאימה שב"היתר לפרסום".

בנוסף, קצה נפשה של ישראל השפויה גם בעוולות הכיבוש בשטחי יהודה ושומרון ובהתעללות הנפשעת והשיטתית בתושביהם.

ומהצד השני, בישראל האחרת רווחת הדעה שכוח צבאי הוא המענה היחיד לקונפליקטים עם שכנינו. דוחפים שם למלחמות חורמה נצחיות על כל חורשי רעתנו, שיימשכו עד ל"ניצחון המוחלט", שאף פעם לא יגיע, ולעזאזל עם כל השאר; יהיו הקורבנות – שמותם מקודש כקורבן על מזבחות שווא – אשר יהיו.

בישראל של כוחות האור חותרים לשלום ולחיים שלווים עם שכנינו, במתכון כזה או אחר, בצוותא או בנפרד, תוך שגשוג הדדי, ומעוניינים בהסדר הוגן בעזה, שישולב בנורמליזציה עם עמי האזור.

ומה רוצים בישראל האחרת? לנשל ולגרש (במקרה הטוב), ואז לספח, לבנות ולהתיישב. "זו שְׁלֵנוּ, זו גם כֵּן".

זאת החלוקה, חברות וחברים, ואין בלתי. זהו קו ההפרדה המובהק שבתוכנו.

הטרגדיה שבכך כפולה: ראשית, הולך ומתברר מעבר לכל ספק שאין כל יכולת להגיע לעמק השווה בין שני חלקי ישראל האלה, בניגוד לקריאתו האצילית של הנשיא ריבלין. ושנית, כבר יותר מדי זמן שהמדינה נשלטת על ידי הזרם השני, העושה בה ככל העולה על רוחו.

אין מה לגשר ולפשר, ואין שפה או אתוס משותפים. יש מאבק על המדינה. בחינת מלחמת בני האור בבני החושך, לא פחות.

אך הנה החדשות הטובות: בניגוד לשבטיו של ריבלין, שבמילותיו "מתקרבים זה אל זה בגודלם", בנושאים המרכזיים שהוזכרו למעלה אנחנו כבר מהווים רוב, והפער רק הולך וגדל, כי מתרבים אלה שמבינים שהישראל האחרת מדרדרת את המדינה לאבדון של ממש.

בניגוד לתקווה הישראלית של הנשיא ריבלין, הנה זאת שלי:

הם לא יוכלו לנו. הערכים לצידנו, וגם האמת, וכן, גם העתיד שלנו.

ועדת חקירה ממלכתית קום תקום, סירוב סוחף להשתתף במלחמות שווא הזויות יקרה גם יקרה. והחשוב ביותר: תתקיימנה בחירות, בהן הכל, אבל הכל, יהיה מונח על הכף. הן תהיינה האחרונות שבהן אפשר יהיה להביא לשינוי, ובהן ישראל השפויה תנצח בגדול!

עלינו לעשות הכל כדי שהן תהיינה הוגנות ושהתוצאות ישקפו את יחסי הכוחות בין שני חלקי ישראל. עובדים על זה.

באנו להפיץ אור ולתקן את העוולות תיקון יסודי. וננצח! אין לי כל ספק.

יאללה לעבודה!

המחבר הוא פרופסור במכון ויצמן למדע, חתן פרס ישראל לשנת 2004, ונשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים